

TABULA RASA

Hugo Lambrechts-Augustijns

'*Tabula rasa*' betekent 'glad geschaafde tafel'. Reeds in het oude Griekenland grifte men met een houten stift aantekeningen in een met was bedekt plankje. Na gebruik werd de was verhit en gladgestreken. Een schraapmes kon ook dienstig zijn (vergelijk met het Franse *raser*, wat scheren of strijken betekent). De uitdrukking staat voor 'schone lei, onbeschreven blad'. In de filosofie is het een favoriete metafoor over de vraag of de mens als een onbeschreven blad ter wereld komt, of hij op een bepaalde geheugen het beeld van een wasklomp, waarin het waargenomen indrukken achterlaat. Aristoteles schrijft in '*Over de ziel*' de oorspronkelijke toestand van de mens: "*Je moet je dat voorstellen als een plankje, waarop nog niets geschreven staat.*"

In de eerste eeuw n.C. gebruikte Plutarchus de uitdrukking van het 'onbeschreven blad'. Hoewel de gedachte erachter al eeuwenoud was, zijn volgens Helge Hesse (1), de twee Latijnse woorden 'tabula rasa' pas in het werk van Albertus Magnus '*De Anima*' (Over de zielen, een bewerking naar het gelijknamig werk van Aristoteles) te vinden. Voor Albertus was het de aanduiding van de nog onbeschreven ziel aan het begin van een mensenleven. In de 17de eeuw gaat John Locke ervan uit dat de menselijke ziel pas na de geboorte door zintuiglijke indrukken wordt 'beschreven'. In het *nature nurture-debat* over aangeboren en aangeleerde eigenschappen wordt het denkbeeld dat een mens aan het begin van zijn leven ongevormd is, nu in twijfel getrokken.

1- Helge Hesse, *Dan liever de lucht in. De wereldgeschiedenis in 75 beroemde uitspraken*, Amsterdam, 2008, pp. 85-89